

Oslo Børs veiledning om rapportering av samfunnsansvar

Innledning

Oslo Børs har sammen med Norsk forum for ansvarlige og bærekraftige investeringer (Norsif) utarbeidet en veiledning og et eksempel på en prosess for rapportering av samfunnsansvar.

Det er lagt vekt på at selskapene som ønsker å benytte veiledningen skal oppleve at denne er praktisk samtidig som den ikke innebærer et omfattende merarbeid. Det er tenkt at selskapene selv tilpasser rapporteringen basert på størrelse, virksomhet og ønsket grad av rapporteringsnivå. Formålet med veiledningen er å vise hvordan samfunnsansvarsrapportering kan gjøres på en praktisk måte, samtidig som behovene til både utsteder og investorene ivaretas.

Stadig flere investorer legger vekt på ulike risikoforhold knyttet til samfunnsansvar i sine investeringsbeslutninger, herunder blant annet miljø og klima, korrupsjon, menneske- og arbeidstakerrettigheter, leverandører og kunder, skatt og konkurranseforhold. Dette er områder som kan ha stor betydning for selskapets forutsetninger for å skape lønnsomhet og aksjonærverdier på lang sikt. Større investorer som pensjonsfond og livselskaper har i sine mandater eller retningslinjer ofte krav om at samfunnsansvar skal tas hensyn til ved valg av investeringsobjekt. Selskaper som gir pålitelig og fullstendig informasjon om hvordan de håndterer samfunnsansvar muliggjør en riktigere investeringsvurdering og kan oppleve at de lettere tiltrekker seg investorer i konkurranse med selskaper som ikke har slikt fokus. På denne måten kan rapportering og åpenhet vise seg å utgjøre en forretningsfordel for selskaper.

Selskapene som er notert på Oslo Børs og Oslo Axess er underlagt regler om rapportering av samfunnsansvar. For norske selskaper følger kravene først og fremst av regnskapsloven § 3-3 a-d¹, som også omfatter et krav om å redegjøre for foretaksstyring. Det følger videre av Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse at selskapene bør utforme retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, og at retningslinjene bør være omfattet av selskapets internkontroll og systemer for risikostyring.

Til tross for kravene i dagens regelverk er det i noen tilfeller et gap mellom informasjonen som fremkommer av selskapenes rapportering og de opplysningene som investorer og øvrige interessenter etterspør for å kunne gjøre en mest mulig riktig vurdering av selskapenes evne til å skape langsiktige aksjonærverdier. I tillegg til investorene er det også en rekke andre interessenter som i økende grad etterspør informasjon som belyser de vesentligste mulighetene og risikoene som selskapene er eksponert for, samt hvordan selskapene håndterer disse forholdene. Flere av forholdene som omfattes av samfunnsansvarsbegrepet vil kunne ha betydelige konsekvenser for selskapets resultatutvikling og verdiskaping på både kort og lang sikt, ved at de blant annet kan påvirke selskapets kapitaltilgang og -kostnad, markedsadgang, merkevareverdi, nødvendige lisenser og andre tillatelser for å drive virksomhet.

¹ Regnskapslovutvalget skal innen 24.6.2016 avgi sin utredning til Finansdepartementet om bl.a. kravene til presentasjon av opplysninger om ikke-finansielle forhold.

Veiledningen skal bidra til å forenkle selskapets arbeid med å:

1. Identifisere og prioritere muligheter og risikoer som har størst betydning for selskapets resultater og for selskapets viktigste interessenter
2. Effektivt rapportere om håndteringen og utviklingen av de definerte risikoområdene i tråd med selskapets og interessentenes behov

Det vil være frivillig for selskapene om de vil benytte Børsens veiledning om rapportering av samfunnsansvar. Selskapene som følger veiledningen kan synliggjøre dette ved å innta en formulering om dette i årsrapporten og/eller i separat redegjørelse om samfunnsansvar. Rapporteringsprosessen i veiledningen er basert på G4²-retningslinjene for samfunnsansvarsrapportering til det globale rapporteringsinitiativet GRI. Dette er et rapporteringsrammeverk som allerede benyttes av flere selskaper på Oslo Børs. Forutsatt at de rapporterer i henhold til GRI («Core» eller «Comprehensive»), anses disse selskapene allerede å rapportere i tråd med veiledningen.

Selskaper som velger å følge veiledningen, kan også ha nytte av å se på relevant rapportering fra sammenlignbare selskaper. Det anbefales at innhold og format struktureres slik at arbeidet med rapporteringen blir effektivt, og slik at opplysningene blir mest mulig sammenlignbare fra år til år.

Oslo Børs er partner i FNs program for bærekraftige børser, Sustainable Stock Exchanges initiative (SSE). SSE arbeider for at børser, investorer, myndigheter og selskaper i samarbeid skal fremme økt åpenhet i kapitalmarkedet om forhold rundt samfunnsansvar og bidra til langsiktige, bærekraftige investeringer³. Dette innebærer blant annet tiltak for å oppnå en bedre rapportering om samfunnsansvar fra noterte selskaper.

1 Vesentlighetsanalyse: muligheter og risikoer

Prosessen for å rapportere på samfunnsansvar bør starte med en vesentlighetsanalyse, som innebærer en kartlegging av hvilke muligheter og risikoer selskapet står ovenfor, samt hvem som er selskapets viktigste interessenter og hva disse er mest opptatt av. En slik analyse vil gi selskapet et solid utgangspunkt for å kunne identifisere de mest forretningskritiske områdene og vil gi føringer for relevante indikatorer som skal følges opp.

I rapporteringsstandard G4 (på engelsk) fra det globale rapporteringsinitiativet GRI beskrives en fremgangsmåte for å gjennomføre en vesentlighetsanalyse⁴. Analysen skal bidra til at selskapsrapporteringen inkluderer forhold som:

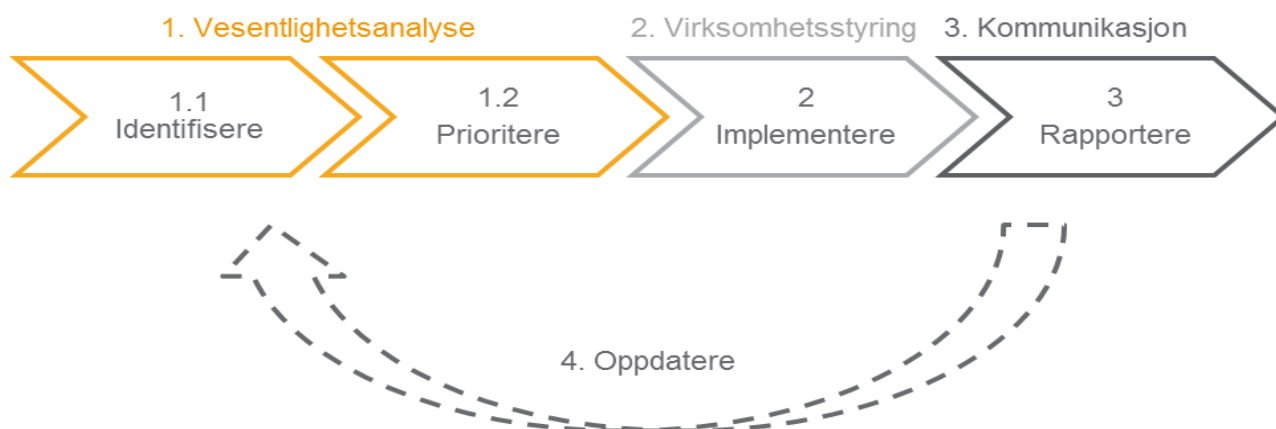
² GRI G4 er under omdanning til en serie nye standarder (Sustainability Reporting Standards – SRS) som er på høring og forventes offentliggjort i oktober 2016.

³ SSE er et samarbeid mellom United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), UN Global Compact, FN-støttede Principles for Responsible Investment (PRI) og United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP Finance Initiative). For informasjon om initiativet se: <http://www.sseinitiative.org/>.

⁴ Beskrivelse av hvordan gjennomføre en vesentlighetsanalyse i henhold til GRI vil i de nye standardene ligge i SRS101 Foundation

- avspeiler selskapets vesentlige påvirkning på økonomiske, miljømessige og sosiale forhold
- kan ha vesentlig innflytelse på interessenters vurderinger og beslutninger

Resultatene av en vesentlighetsanalyse vil variere fra selskap til selskap, blant annet grunnet ulik forretningsmodell, kjernevirksomhet, geografisk eksponering og interessentforventninger. Prosessen for gjennomføring av vesentlighetsanalyse, tilhørende virksomhetsstyring, kommunikasjon og årlig oppdatering vil imidlertid i stor grad være lik på tvers av sektorer og selskaper:

Nedenfor beskrives de fire hovedstegene som vises i figuren over.

1.1 Identifisere

1.1.1 Definere selskapets viktigste interessenter

Interessenter, hva er det?

Interessenter er andre organisasjoner og enkeltpersoner som påvirkes av selskapets virksomhet, eller som kan påvirke selskapets strategi og måloppnåelse.

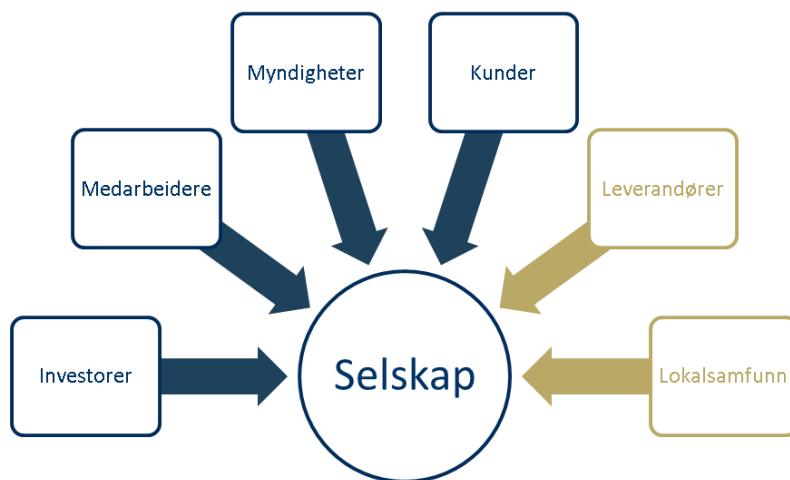
Interessenter, hvem er det?

Viktige interessenter varierer fra selskap til selskap, og kan i tillegg til investorer inkludere kunder, ansatte, myndigheter, lokalsamfunn og leverandører. I mange tilfeller vil noen av disse gruppene være representert ved interesseorganisasjoner som for eksempel fagforeninger, miljø- og menneskerettighetsorganisasjoner.

Et selskaps viktigste interessenter er de organisasjoner, grupper og enkeltpersoner som i vesentlig grad:

- Påvirker selskapet
- Påvirkes av selskapet

Arbeidet med å definere selskapets viktigste interessenter kan ta utgangspunkt i vurderingen til en tverrfaglig gruppe av interne ressurser. Formålet med denne prosessen er å identifisere selskapets interessenter, og komme frem til hvilke grupper som er de viktigste. Dette kan gjøres gjennom arbeidsmøter, intervjuer eller spørreundersøkelser. Selskapets ledelse bør involveres i prosessen, og som et minimum godkjenne analysen. Resultatet av arbeidet kan presenteres som en prioritert liste over selskapets interessenter. Nedenfor finnes et eksempel på hvordan en slik analyse kan se ut:

Figuren viser en oversikt over et tenkt selskaps interessentanalyse. Investorer, medarbeidere, myndigheter og kunder ble identifisert som de viktigste nøkkelinteressentene. Disse er markert i blått, og er vurdert av selskapet til å være de viktigste interessentene da de i vesentlig grad påvirker, eller påvirkes av, selskapet. I tillegg ble leverandører og lokalsamfunn identifisert som sentrale i selskapets arbeid med samfunnsansvar.

1.1.2 Kartlegge hva de viktigste interessentene er opptatt av

Arbeidet med å kartlegge selskapets viktigste interessenter og deres forventninger kan bygge på eksisterende analyser og kunnskap i organisasjonen. Informasjonen kan innhentes gjennom samtaler med interne ressurser som har kontakt med nøkkelinteressentene. Hvilke personer dette vil være avhenger av hvilke nøkkelinteressenter som er identifisert. Hvis kunder er en nøkkelinteressent kan man eksempelvis snakke med salgsavdelingen for å få innspill basert på eksisterende analyser og kunnskap om kundekrav og forventninger. For informasjon om lokalsamfunn kan for eksempel kommunikasjonsavdelingen ha en oversikt over henvendelser fra interesseorganisasjoner og lokalsamfunn, samt tilhørende medieoppslag. Hvis man gjennom samtaler med interne ressurser oppdager at man mangler, eller mistenker ufullstendig informasjon om forventninger blant enkelte interessentgrupper bør de aktuelle interessentgruppene kontaktes. Nedenfor finnes et eksempel på hvordan en oversikt over interessentforventninger kan se ut:

Interessentgruppe	Forventninger til selskapet	Arena for dialog	Selskapets tiltak
Investorer	<ul style="list-style-type: none"> • Rapportering på klima • Etterlevelse av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap 	Møter med investorer og analytikere Kvartalspresentasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • Rapportering av klimagassutslipp og mål for utslippsreduksjon • Aktsomhetsvurdering for menneskerettigheter
Kunder	<ul style="list-style-type: none"> • Korrupsjonsbekjempelse • Produktsikkerhet 	Kundemøter, seminarer, nettbaserte kanaler	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere etiske retningslinjer • Undersøkelser av kundetilfredshet • Deltakelse i bransjefora

1.1.3 Definere hva som er viktig for selskapet

Hvilke temaer kan være viktig for selskapets langsiktige verdiskaping?

Viktige temaer vil variere og være avhengig av selskapets kjernevirksomhet og geografiske tilstedeværelse for selskapet selv, dets kunder og leverandører. I arbeidet med å identifisere viktige temaer kan selskapet ta utgangspunkt i:

- Verdier, retningslinjer, strategier, risikoanalyser, virksomhetsstyring og mål for egen virksomhet
- Selskapets økonomiske, miljømessige og samfunnsmessige påvirkning
- Forventninger i internasjonale standarder og avtaler selskapet forventes å følge, eksempelvis FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper

Også arbeidet med å kartlegge hva som er viktig for selskapet bør inkludere synspunktene til en intern tverrfaglig gruppe og vil også ofte involvere selskapets ledergruppe. Relevante spørsmål og innspill kan inkludere:

- Hva er viktig for å skape aksjonærverdier på lang sikt?
- Hva er styret opptatt av?
- Hva er vanskelige saker på ledergruppens agenda?
- Har styret og ledergruppen god nok kompetanse om samfunnsansvar?

Det kan være verdt å huske på:

- Forhold i leverandørkjeden kan også være vesentlige. Enkelte forhold kan være mer relevante i leverandørkjeden enn i selskapets egen virksomhet. For eksempel kan tvangs- og barnearbeid være mindre relevant for selskapets egen virksomhet, mens risikoen kan være høy i deler av leverandørkjeden. Slike temaer kan likevel være viktig for selskapet, da det fra interessenter og ut fra anerkjente internasjonale standarder, som FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, FNs Global Compact og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, kan forventes at selskapet har kartlagt risikoer i sin leverandørkjede og bruker sin påvirkningskraft for å forbedre slike forhold.
- De fleste selskaper har vesentlige risikoer og muligheter innen samfunnsansvar. Hvis ingen eller få av de relevante temaene er på styrets eller ledergruppens agenda, kan det være et tegn på at selskapet bør gjøre en mer omfattende analyse av sin håndtering av risikoer og muligheter på området.

1.2 Prioritere

Sammenstille og presentere resultatet av vesentlighetsanalysen på en hensiktsmessig måte som viser hva som er viktig både for selskapet og for selskapets interessenter

For å komme frem til hvilke tema som er mest vesentlig bør temaene identifisert i punkt 1.1 vurderes langs to dimensjoner: "Viktighet for selskapets interessenter" og "Viktighet for selskapet".

Tips til vurdering av tema langs de to dimensjonene

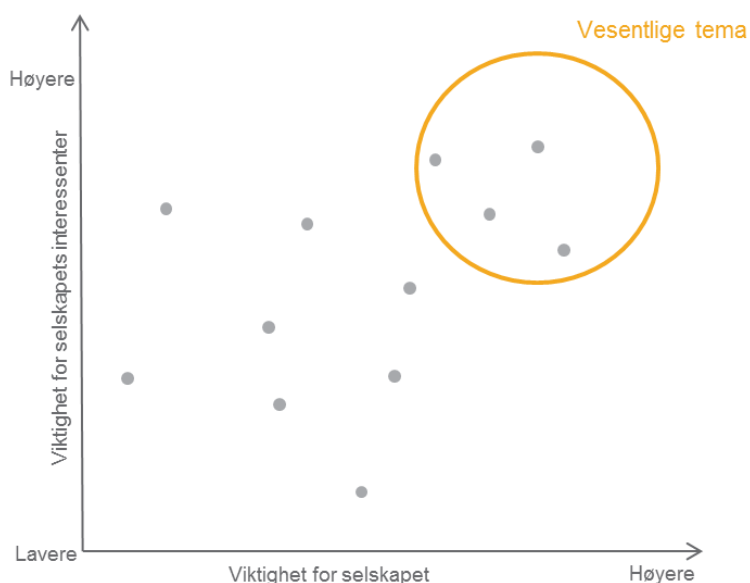
"Viktighet for selskapets interessenter"

- I hvilken grad påvirker temaet interessentene økonomisk, sosialt eller miljømessig?
- I hvilken grad kan temaet påvirke interessentenes beslutninger og vurderinger av selskapets produkter, tjenester eller omdømme?

"Viktighet for selskapet"

- I hvilken grad påvirker temaet selskapets evne til å lykkes med sine strategiske og forretningsmessige mål?
- I hvilken grad påvirker temaet selskapets mulighet til å beskytte sitt omdømme og drive sin virksomhet?

De temaene som vurderes som viktige for både selskapet og selskapets interessenter, bør defineres som vesentlige, og prioriteres i arbeid og rapportering på samfunnsansvar. Resultatet av arbeidet med å identifisere hva som er vesentlig for selskapet og selskapets interessenter bør være en del av selskapenes offentlige rapportering. Det er mange måter å fremstille denne informasjonen på, og selskapene bør velge den metoden som er mest hensiktsmessig. Nedenfor finnes et eksempel på hvordan en vesentlighetsanalyse kan fremstilles:

Det er temaene i sirkelen som det er mest vesentlig for selskapet å rapportere på.

Resultatet av vesentlighetsanalysen bør presenteres som en del av selskapets rapportering på samfunnsansvar. Dette kan gjøres på ulike måter, for eksempel i form av en matrise (som vist over), i en tabell, eller i en liste.

2 Implementere

Resultatet av vesentlighetsanalysen bør brukes som utgangspunkt for hvilke temaer man prioriterer i sitt arbeid med samfunnsansvar. Videre bør rapporteringen på samfunnsansvar fokusere på det man faktisk gjør. Vesentlige ekstra-finansielle risikoer og muligheter forutsettes å være viktig for selskapenes lønnsomhet på lang sikt og bør derfor håndteres på en måte som gjenspeiler dette. Det innebærer at selskapene bør:

- **Inkludere vesentlig risiko og muligheter i virksomhetsstyringen**

Det selskapet har definert som mest vesentlig å rapportere på, bør inngå i selskapets generelle risikostyrings- og strategiprosesser. Dette bør beskrives på overordnet nivå i rapporten. En annen viktig del av rapporteringen er å beskrive hva selskapet gjør for å redusere risiko knyttet til de mest vesentlige temaene og hvordan de er integrert i selskapets virksomhetsstyring, inkludert forretningsutvikling og -strategi.

- **Definere mål og indikatorer for vesentlige temaer**

Det bør defineres mål og indikatorer for de vesentlige temaene. Selskapene bør forklare hvorfor temaene, målene og indikatorene er relevante for selskapet og hvordan disse følges opp. Indikatorene kan være både kvantitative og kvalitative.

Tips til valg og utforming av indikatorer:

Det er bedre med få og relevante indikatorer som rapporteres og følges opp systematisk, enn en lang rekke indikatorer som betyr lite for selskapets daglige drift.

Søk veiledning og inspirasjon hos sammenlignbare selskaper, og i allerede eksisterende rapporteringsrammeverk: For eksempel har GRI, CDP (tidligere kjent som Carbon Disclosure Project) og SASB indikatorer for svært mange relevante temaer. Det er også mulig å lage nye indikatorer basert på GRIs metodikk^{*)}.

*) Fremgangsmåten for å utvikle indikatorer i henhold til GRI vil i de nye standardene fremgå av SRS 101 Foundation

3 Rapportere

Rapporteringen bør preges av åpenhet, og gi leseren mulighet til å følge utviklingen år for år

Rapporteringen kan inkluderes i styrets årsberetning, i selskapets årsrapport for øvrig, i en separat rapport og i andre kanaler interessentene ønsker informasjon gjennom. Uansett valg av rapporteringskanal må formatet tilfredsstillende relevante lovkrav.

Rapporten bør beskrive hvordan informasjonen er definert, innhentet og satt sammen. For å vise selskapets utvikling, bør det gis sammenlignbar kvantitativ informasjon for de tre siste kalenderår når det er hensiktsmessig. Der det er satt mål for indikatoren, bør det oppgis om målet er nådd. Hvis det ikke er nådd, bør det kort forklares hvorfor. Det kan være hensiktsmessig å strukturere innhold og format slik at opplysningene blir sammenlignbare fra år til år. Dette gjør at interessentene lettere kan finne frem til informasjon og kan bidra til å øke opplevd kvalitet på rapporteringen. I prosessen med å utvikle rapporteringen kan det også være en god ide å se på hvordan sammenlignbare selskap rapporterer på samfunnsansvar.

Informasjonen som rapporteres bør være:

- **Nøyaktig:** Den rapporterte informasjonen bør være nøyaktig nok til at selskapets interessenter kan evaluere resultatet av arbeidet
- **Balansert:** Rapporten bør beskrive både positiv og negativ påvirkning selskapet arbeid har hatt
- **Forståelig:** Informasjonen bør være tydelig for brukerne av rapporten
- **Sammenlignbar:** Informasjonen bør presenteres på en slik måte at det er mulig for selskapets interessenter å evaluere selskapets resultater over tid og sammenligne dette med resultater oppnådd av andre når det er relevant
- **I tide:** Rapporteringen bør som et minimum følge samme tidsplan som finansiell årsrapportering
- **Pålitelig:** Informasjonen som rapporteres bør være samlet inn, registrert og sammenstilt på en måte som kan etterprøves

4 Oppdatere

Årlig oppdatering av hva som er vesentlig å rapportere på er viktig for å gjøre rapporteringen så relevant som mulig.

Informasjonen oppdateres så langt det er relevant og hensiktsmessig. Mens en del av den kvalitative (beskrivende) informasjonen kan være statisk, bør kvantitativ (numerisk) informasjon stort sett oppdateres minst årlig.

Hvis oppdateringen fører til at man tar ut informasjon som det har vært rapportert på tidligere, er det viktig å forklare hvorfor. Tilsvarende vil det være nyttig for brukeren av rapporten å vite hvorfor ny informasjon er kommet til. Generelt bør det gis en kort beskrivelse av hvilke endringer som er gjort siden forrige offentlige rapportering.

Vedlegg: Referanser

GRI: www.globalreporting.org

Andre relevante rammeverk

Følgende rammeverk for rapportering kan også være relevante for enkelte selskaper:

CDP: Rapportering av klimagasser, vann og skogdrift. En GRI-rapport kan være et nyttig utgangspunkt for å rapportere i henhold til CDP.

www.cdp.net

FNs Global Compact: Generell rapportering (fremdriftsrapport) i henhold til Global Compacts 10 prinsipper på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjonsbekjempelse. Kan integreres i en GRI-rapport.

www.unglobalcompact.org

FNs bærekraftsmål (UN Sustainable Development Goals): Selv om det ikke er en rapporteringstandard, kan noen selskaper ha nytte av å vise hvordan bærekraftmålene er viktige for dem.

www.sustainabledevelopment.un.org

Mer informasjon om hvordan selskaper kan rapportere på målene er tilgjengelig på:

www.sdgcompass.org

OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises)

<http://www.responsiblebusiness.no/retningslinjer/>

Sustainability Accounting Standards Board (SASB): Amerikansk rapporteringsstandard som kan være nyttig for selskaper som rapporterer i henhold til 20-F.

www.sasb.org

UN Guiding Principles on Business and Human Rights: Rapportering av menneskerettigheter. Kan integreres i en GRI-rapport.

www.ohchr.org

Regjeringens oversikt over verktøy for næringslivets samfunnsansvar finnes her:

https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/naringslivssamarbeid-i-utlandet/innsikt/ansvar_verktoy/id2076660/